

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF ACADEMIC MOTIVATION LEVELS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Hüseyin Kadir YÜKSEL^{1*}

İlker GÖNEN²

¹Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, Ankara, Türkiye

¹Yenimahalle Science and Art Center, Ankara, Türkiye

²Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

²Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye Ministry of National Education, Ankara, Türkiye

¹hkadiiryuksel@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3552-4181

²ilker.gonen@meb.gov.tr

ORCID: 0000-0001-9630-1390

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE INFORMATION

Geliş Tarihi / Date Received

16.01.2024

Kabul Tarihi / Date Accepted

27.08.2024

Yayın Tarihi / Date Published

Aralık / December 2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Aralık - Haziran / December - June

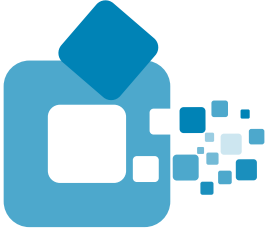
ATIF / CITE as

Yüksel, H. K., Gönen, İ. (2024).“Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” /“Investigation of Academic Motivation Levels of Secondary School Students in Terms of Different Variables”. *Bilar: Bilim Armonisi Dergisi*, 7 (2): 18-25 doi. 10.37215/bilar.1419118

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilar>

Copyright © Published by Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Since 2018, Antalya, 07100 Turkey. All rights reserved.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF ACADEMIC MOTIVATION LEVELS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZET

Akademik başarıyı etkileyen temel faktörlerden biri motivasyon olarak değerlendirilmektedir. Yüksek motivasyona sahip öğrencilerin, öğrenmeye yönelik davranışlarını bilinçli bir şekilde organize ettiği görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin, cinsiyet, okul türü, bilim ve sanat merkezlerine kayıtlı olma durumu ile sınıf düzeyi gibi değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de eğitim gören ortaokul öğrencileri oluştururken, örneklem grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen 1012 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, nicel yöntemlerden tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, 7 alt boyuttan oluşan “Akademik Motivasyon Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” tercih edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları “Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon”, “Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon”, “Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon”, “İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon”, “Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme”, “Belirlenmiş Dışsal Motivasyon”, “Motivasyonsuzluk” olarak adlandırılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler bu alt boyutlara göre analiz edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre, “İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Okul türüne göre, “Motivasyonsuzluk” alt boyutunda fark tespit edilmiştir. Sınıf düzeyine bağlı olarak ise, “Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon”, “Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon”, “Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon”, “İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon” ve “Motivasyonsuzluk” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Bununla birlikte, bilim ve sanat merkezine kayıtlı olma durumu, Akademik Motivasyon Ölçeği’nin alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık yaratmamıştır. Araştırmanın sonuçları, rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti sunan kurum ve kuruluşların rehberlik faaliyetlerini planlarken dikkate alabilecekleri önemli veriler sağlamaktadır. Gelecekteki çalışmalarda, farklı değişkenlerin ve örneklem gruplarının ele alınması ya da nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Akademik motivasyon, Bilim ve sanat merkezi, Ortaokul öğrencisi.

ABSTRACT

One of the main factors of academic success is considered motivation. It seems that they have high motivation and the behavior towards them is organized in some way. In this context, examining the distribution of groups’ academic motivations is of great importance. While the population of the research consists of secondary schools studying in Turkey, 1012 students were selected by the widely spread easy collection method. In the research, a screening model, one of the best measurements, was used. “Academic Motivation Scale” and “Personal Information Form”, consisting of 7 sub-parts, were preferred as data collection tools. The sub-dimensions of the scale are “Intrinsic Motivation for Knowing”, “Intrinsic Motivation for Success”, “Intrinsic Motivation for Living Stimulation”, “Extrinsic Motivation Reflection”, “Extrinsic Motivation-External Regulation”, “Determined Extrinsic Motivation”, “Amotivation” named. The data obtained in the research were analyzed according to these sub-dimensions. According to the gender variable, a significant difference was found in the “Extrinsic Motivation Reflected” dimension. A difference was detected in the “Lack of Motivation” sub-dimension according to school type. Depending on the grade level, significant differences were observed in the sub-dimensions of “Intrinsic Motivation to Know”, “Intrinsic Motivation to Achieve”, “Intrinsic Motivation to Live Stimulation”, “Extrinsic Motivation Reflected in” and “Amotivation”. However, being enrolled in a science and art center did not create any significant difference in the sub-dimensions of the Academic Motivation Scale. The results of the research provide important data that institutions and organizations providing guidance and psychological counseling services can take into account when planning their guidance activities. In future studies, it is recommended to consider different variables and sample groups or use qualitative research methods.

Keywords: Academic motivation, Science and art center, Secondary school student.

1. GİRİŞ

Öğrenci davranışlarındaki kararlılık ile davranışın kuvvetini ve yönünü etkileyen temel noktalardan biri olarak ifade edilen motivasyon kavramı, öğrencinin eğitim sürecindeki hedeflerine ulaşmasındaki en önemli enerji kaynağı olarak da ifade edilmiştir (Akbaba 2006). Motivasyon kavramı kelime anlamı olarak incelendiğinde ise bu kavramın Francis vd. (2004) tarafından “öğrenme sürecinde bireyin performansını en çok etkileyen etmen” olarak ifade edildiği görülürken Tuckervd. (2002) tarafından ise “bir kişinin eğitime olan adanmışlığını şekillendiren zihinsel, hissi ve eylemsel etmenlerin bütünü” biçiminde ifade edilmiştir. Ayrıca motivasyon kavramı, Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’te de “güdüleme, isteklendirme” olarak ifade edilmiştir. Alan yazında motivasyon kavramının derinlemesine incelenmesine yönelik birçok araştırma yer almakta ve bu araştırmalarda motivasyon kavramı; hedeflenene odaklanılmasında pekiştirici, edinilmiş bir davranışın süreklilik kazanması ve anlamlandırılması konusunda güdüleme olarak yer almaktadır (Eggen ve Kauchak 2001; Pintrich ve Schunk 2002; Schunk 2009). Yapılan çalışmalarda motivasyon kavramı üzerine ortaya konulmuş bir diğer nokta da motivasyon düzeyinin akademik başarıyı etkileyen önemli faktörlerden biri olmasıdır (Alderman 2004; Yazıcı ve Altun 2013).

Motivasyonun akademik başarıyı etkileyen temel faktörlerden biri oluşu akademik motivasyon kavramını ortaya çıkarmış ve akademik motivasyon düzeyi yüksek olan bireylerin öğrendiklerini artırma isteği taşıyan, daha yüksek başarılar elde etmek isteyen ve bu yolda öğrenme sürecine müdahalelerde bulunarak iyileştirmeler yapan bireyler olarak ifade edildiği görülmüştür (Slavin 2006; Sternberg ve Williams 2009). Bu durumdan yola çıkılarak başarı seviyesinin yükseltilmesi ve istedik hedeflere ulaşılması konularında motivasyon düzeyinin önemli bir etken olduğu ifade edilebilir. Bu nedenle genel anlamda iç enerji ya da zihinsel kuvvet olarak da ifade edilen motivasyon, başarıya ulaşma serüveninde birey için bir vazgeçilmez olarak da nitelendirilmektedir (Sternberg ve Williams 2009).

Alan yazında motivasyon üzerine yapılan çalışmalarda motivasyon düzeyi; öğrenim hayatında etkin yer alma ve bu konudaki tutum, öğrenim sırasında sergilenen performans düzeyi ve akademik başarı alanlarında temel etkenlerden biri olarak ifade edilmiştir (Linnenbrink ve Pintrich 2002; Akandere vd. 2010; Türkyılmaz vd. 2022). Ayrıca araştırmalar göstermiştir ki, öğrenme sürecinde daha az endişe yaşayan ve daha pozitif yaklaşım sergileyen öğrencilerin motivasyonları da genellikle daha yüksek olmuştur (Ratelle vd. 2007). Buna ek olarak, motivasyonun sadece akademik başarıyı etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda kaygıyı yönetmede ve bireyin potansiyelini tam

anlamıyla ortaya çıkarmada kilit bir rol oynadığı da vurgulanmıştır (Türkyılmaz vd. 2022).

Öğrenci potansiyelini bu denli etkileyen motivasyonun, potansiyeli yüksek bireyler olan bilim ve sanat merkezi öğrencileri üzerindeki etkisinin incelenmesinde oldukça önemlidir. Bilim ve sanat merkezlerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler tanılama sonrasında bu kurumlarda öğrenim görmeye hak kazanmakta ve bu öğrencilerin potansiyellerinin diğer öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (MEB 2019).

Alan yazında yer alan araştırmalar incelendiğinde birçok araştırmada akademik motivasyon düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesinin ele alındığı görülmektedir (Akandere vd. 2010; İnel-Ekici vd. 2014; Türkyılmaz vd. 2022). Araştırmalarda kullanılan değişkenlerin yanı sıra potansiyeli yüksek olan bireylerin de örnekleme dâhil edilmesi ve örneklem grubunun daha geniş tutulması sonucunda bu araştırma sonuçlarının alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Araştırmada Ortaokul öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri cinsiyet, devam edilen okul türü, bilim ve sanat merkezlerinde kayıtlı olup olmama durumu ve kayıtlı olunan sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir? sorusuna cevap aranmıştır.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırma Modeli

Çalışmada nicel araştırma modeli, desen olarak ise tarama deseninden yararlanılmıştır. Katılımcıların davranışlarını gözlem, test veya deney yoluyla öznellikten uzak bir şekilde ölçülen tarama deseninde ölçüm sonuçları sayısal ifade edilerek açıklanmaya çalışılır (Karasar 2019). Ayrıca bu desende araştırma için kullanılan ölçek olabildiğince geniş örneklem gruplarından veri toplamak için kullanılır. Toplanan verilerde katılımcıların maddelere verdikleri cevapların nedenleri değil verdikleri cevaplarla nasıl dağılım gösterdikleri incelenir (Fraenkel ve Wallen 2006).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada daha fazla katılımcıya daha rahat ulaşabilmek için örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmaya paradan, zamandan ve çabadan tasarruf sağlamaktadır (Baltacı 2018). Ayrıca uygulama için maliyeti düşüren kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmacıya hız, zaman tasarrufu ve pratiklik sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2008).

Çizelge 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler										
	Cinsiyet		Okul Türü		BİLSEM'e Kayıt Olma Durumu		Sınıf Düzeyi			
	Kız	Erkek	Devlet	Özel	Evet	Hayır	5	6	7	8
N	602	410	920	92	162	850	279	271	268	194
%	59	41	91	9	16	84	28	27	26	19

Çizelge 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 1012 ortaokul öğrencisinin %59'u kız, %41'i ise erkektir. Ayrıca %91'i devlet okulunda kayıtlı olduklarını %9'u özel okulda kayıtlı olduklarını ifade etmiştir. Bilim ve sanat merkezlerinde kayıtlı olma durumlarına göre çizelge incelendiğinde öğrencilerin %16'sının bilim ve sanat merkezine kayıtlı olduğu %84'ünün ise bilim ve sanat merkezine kayıtlı olmadıkları görülmektedir. Sınıf seviyesine göre ise en fazla katılım %28 ile 5. sınıf, en az katılım ise %19 ile 8. sınıf düzeyinden olmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ilk olarak Vallerand vd. (1992) tarafından geliştirilen ve Yurt ve Bozer (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Akademik Motivasyon Ölçeği (AMÖ) kullanılmıştır. Ölçek "Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon" (BYİM), "Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon" (BAYİM), "Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon" (UYİM), "İçer Yansıyan Dışsal Motivasyon" (İYDM), "Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme" (DM), "Belirlenmiş Dışsal Motivasyon" (BDM) ve "Motivasyonsuzluk" (MO) olacak şekilde 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek her boyutta 4 madde olacak şekilde toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte katılımcılardan 7'li Likert tipinde hazırlanan ifadeleri cevaplayarak katılım düzeylerini belirtmeleri istenmektedir. Katılımcıların kişisel bilgilerinin toplanması için Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu ve ölçek dijital hâle getirilerek uygulanmıştır.

AMÖ'ye ve alt boyutlarına ait güvenilirlik analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 2. Güvenirlik analizine ilişkin bulgular			
	Alt Boyutlar	Madde Sayısı (N)	Katsayı(a)
BOYUTLAR	BYİM	4	.882
	BAYİM	4	.837
	UYİM	4	.806
	İYDM	4	.804
	DM	4	.685
	BDM	4	.895
	MO	4	.868
AMÖ		28	.931

Çizelge incelendiğinde AMÖ'ye ait güvenilirliğin 28 madde için $\alpha=.931$, BYİM'ye ait güvenilirliğin 4 madde için $\alpha=.882$, BAYİM'e ait güvenilirliğin 4 madde için $\alpha=.837$, UYİM'e ait güvenilirliğin 4 madde için $\alpha=.806$, İYDM'ye ait güvenilirliğin 4

madde için $\alpha=.804$, DM'ye ait güvenilirliğin 4 madde için $\alpha=.685$, BDM'ye ait güvenilirliğin 4 madde için $\alpha=.895$ ve MO için güvenilirliğin 4 madde için $\alpha=.868$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada katılımcılara ait kişisel bilgilerin toplanması için Kişisel Bilgi Formu, akademik motivasyon düzeylerinin belirlenmesi için ise AMÖ veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Uygulama Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun 16.05.2022 tarih ve 2022-122 sayılı onayı ile Google Forms üzerinden toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Kişisel Bilgi Formu ve AMÖ'den elde edilen verilerin analizinde SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. Kişisel bilgilerin raporlanmasında betimsel istatistik yöntemlerinden AMÖ'nün raporlanmasında ise açıklayıcı istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. Açıklayıcı istatistik için yapılacak olan analizlerin belirlenmesi için verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmış olup basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak karar verilmiştir. Verilere ait basıklık ve çarpıklık değerleri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge 3. Verilere ilişkin basıklık ve çarpıklık değerleri			
	Alt Boyutlar	Basıklık	Çarpıklık
BOYUTLAR	BYİM	-.396	-.866
	BAYİM	-.566	-.708
	UYİM	-.990	-.308
	İYDM	-1,062	-.238
	DM	-.667	-.433
	BDM	.258	-1,193
	MO	1,251	1,314
AMÖ		-.207	-.712

Çizelge incelendiğinde alt boyutlarda ve genelde çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1,5 ile +1,5 arasında olduğu görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları -1,5 ile +1,5 aralığında olan verilerin normal dağılım gösterdikleri kabul edilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Buradan çıkarak alt boyutlardan ve AMÖ'den elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. İstatistik yöntemleri olarak parametrik istatistik yöntemlerinden bağımsız örneklem T-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Katılımcıların Akademik Motivasyon Düzeylerinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

Katılımcıların akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmış farklılaşmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem T-testi yapılmış ve elde edilen değerler çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4. Akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyetlerine göre incelenmesi için yapılan bağımsız örneklem T-testi değerleri									
		Cinsiyet	N	X	ss	F	t	sd	p
BYİM		Kız	602	21,244	7,087	.140	.636	1010	.525
		Erkek	410	20,953	7,200				
BAYİM		Kız	602	20,712	6,791	1,515	1,792	1010	.073
		Erkek	410	19,922	7,032				
UYİM		Kız	602	17,853	6,992	1,845	.386	1010	.700
		Erkek	410	17,678	7,295				
İYDM		Kız	602	18,074	7,142	2,109	2,104	1010	.036
		Erkek	410	17,095	7,457				
DM		Kız	602	18,998	6,064	3,739	-.585	1010	.559
		Erkek	410	19,231	6,467				
BDM		Kız	602	22,890	6,635	1,719	1,455	1010	.146
		Erkek	410	22,263	6,863				
MO		Kız	602	8,299	6,491	.706	-.038	1010	.970
		Erkek	410	8,314	6,288				
AMÖ		Kız	602	128,073	34,368	1,529	1,173	1010	.241
		Erkek	410	125,458	35,429				

AMÖ’nün alt boyutlarından elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçlarının yer aldığı çizelge incelendiğinde “içe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutunda kız öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < .05$). Diğer boyutlarda ve ölçek genelinde ortalama puanlar arasında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

3.2. Katılımcıların Akademik Motivasyon Düzeylerinin Eğitim Görülen Okul Türüne Göre Değerlendirilmesi

Katılımcıların akademik motivasyon düzeylerinin eğitim görmeye devam ettikleri okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla bağımsız örneklem T-testi yapılmış ve elde edilen değerler çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Akademik motivasyon düzeylerinin eğitim görülen okul türüne göre incelenmesi için yapılan bağımsız örneklem T-testi değerleri									
		Okul Türü	N	X	ss	F	t	sd	p
BYİM		Özel Okul	92	20,663	7,168	.020	.654	1010	.514
		Devlet Okulu	920	21,172	7,129				
BAYİM		Özel Okul	92	19,891	6,560	1,294	.731	1010	.465
		Devlet Okulu	920	20,442	6,931				
UYİM		Özel Okul	92	17,510	6,510	2,668	.384	1010	.701
		Devlet Okulu	920	17,809	7,174				
İYDM		Özel Okul	92	17,087	6,670	3,068	.816	1010	.415
		Devlet Okulu	920	17,737	7,343				
DM		Özel Okul	92	18,163	5,283	5,613	1,737	118,570	.085
		Devlet Okulu	920	19,185	6,310				
BDM		Özel Okul	92	22,782	6,059	3,217	-.218	1010	.827
		Devlet Okulu	920	22,621	6,799				
MO		Özel Okul	92	10,456	7,500	12,427	-2,926	104,033	.004
		Devlet Okulu	920	8,090	6,251				
AMÖ		Özel Okul	92	126,554	27,439	12,785	.164	123,618	.807
		Devlet Okulu	920	127,059	35,473				

Çizelge incelendiğinde “motivasyonsuzluk” alt boyutunda özel okula kayıtlı katılımcılardan yana anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Diğer alt boyutlarda ve ölçek genelinde okul türü değişkeni açısından ortalama puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

3.3. Katılımcıların Akademik Motivasyon Düzeylerinin BİLSEM’e Kayıtlı Olma Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

Katılımcıların BİLSEM’e kayıtlı olma durumlarına göre akademik motivasyon düzeylerinin farklılaşmış farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla bağımsız örneklem T-testi yapılmış ve elde edilen değerler çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6. Akademik motivasyon düzeylerinin BİLSEM’e kayıtlı olma durumuna göre incelenmesi için yapılan bağımsız örneklem T-testi değerleri									
		BİLSEM’e Kayıtlı Olma	N	X	ss	F	t	sd	p
BYİM		Kayıtlı Olanlar	162	21,339	6,980	2,164	-.415	1010	.678
		Kayıtlı Olmayanlar	850	21,085	7,163				
BAYİM		Kayıtlı Olanlar	162	20,858	6,089	13,681	-1,035	250,418	.349
		Kayıtlı Olmayanlar	850	20,303	7,040				
UYİM		Kayıtlı Olanlar	162	18,142	6,328	12,284	-.770	1010	.483
		Kayıtlı Olmayanlar	850	17,714	7,255				
İYDM		Kayıtlı Olanlar	162	17,160	6,952	1,586	.986	1010	.307
		Kayıtlı Olmayanlar	850	17,776	7,345				
DM		Kayıtlı Olanlar	162	18,456	5,698	3,783	1,419	250,112	.156
		Kayıtlı Olmayanlar	850	19,214	6,320				
BDM		Kayıtlı Olanlar	162	23,302	5,949	7,800	-1,515	1010	.170
		Kayıtlı Olmayanlar	850	22,509	6,867				
MO		Kayıtlı Olanlar	162	8,777	6,204	.097	-1,024	1010	.306
		Kayıtlı Olmayanlar	850	8,215	6,444				

Çizelge 6. Akademik motivasyon düzeylerinin BİLSEM'e kayıtlı olma durumuna göre incelenmesi için yapılan bağımsız örneklem T-testi değerleri

	BİLSEM'e Kayıtlı Olma	N	X	ss	F	t	sd	p
AMÖ	Kayıtlı Olanlar	162	128,037	25,588	18,965	-.476	267,617	.635
	Kayıtlı Olmayanlar	850	126,818	35,882				

Çizelge incelendiğinde akademik motivasyon ölçeğinin tüm alt boyutlarında ve ölçek genelinde bilim ve sanat merkezine kayıtlı olma değişkeni açısından ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

3.4. Katılımcıların Akademik Motivasyon Düzeylerinin Kayıtlı Olunan Sınıf Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

Katılımcıların akademik motivasyon düzeylerinin kayıtlı olunan sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve elde edilen değerler aşağıdaki çizelgelerde verilmiştir.

Çizelge 7. Bilmeye yönelik içsel motivasyon alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p	Fark
5. Sınıf	279	22,6882	6,71031	3	8,912	.000	1-2
6. Sınıf	271	21,2251	7,06249				1-3
7. Sınıf	268	20,6604	7,08168				1-4
8. Sınıf	194	19,3866	7,45001				2-4

Çizelge incelendiğinde BYİM alt boyutunda 5. sınıf öğrencileri ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve bu farkın 5. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmüştür. Ayrıca 6. sınıfta kayıtlı öğrenciler ile 8. sınıfta kayıtlı öğrenciler arasında 6. sınıfta kayıtlı öğrencilerden yana anlamlı farklılık bulunmuştur.

Çizelge 8. Başarıya yönelik içsel motivasyon alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p	Fark
5. Sınıf	279	21,491	6,586	3	5,781	.001	1-2
6. Sınıf	271	20,310	6,702				1-4
7. Sınıf	268	20,462	7,026				2-4
8. Sınıf	194	18,829	7,45001				3-4

BAYİM alt boyutunda 5. sınıf öğrencileri ile 6 ve 8. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve bu farkın 5. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmüştür. Ayrıca 8. sınıf öğrencileri ile 6 ve 7. sınıf öğrencileri arasında anlamlı fark bulunmuş ve bu farkın 6 ve 7. sınıf öğrencilerinden yana olduğu görülmüştür.

Çizelge 9. Uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p	Fark
5. Sınıf	279	19,516	6,951	3	8,833	.000	1-2
6. Sınıf	271	17,402	6,755				1-3
7. Sınıf	268	17,391	7,227				1-4
8. Sınıf	194	16,360	7,253				

UYİM alt boyutu için 5. sınıf öğrencileri ile diğer sınıf düzeylerindeki öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerinden yana anlamlı farklılık bulunmuştur.

Çizelge 10. İçe yansıyan dışsal motivasyon alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p	Fark
5. Sınıf	279	18,387	7,436	3	2,903	.034	1-2
6. Sınıf	271	16,682	6,948				
7. Sınıf	268	18,082	7,546				2-3
8. Sınıf	194	17,489	7,039				

İYDM alt boyutu için 6. sınıf öğrencileri ile 5 ve 7. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve bu farklılığın 5 ve 7. sınıf öğrencilerinden yana olduğu görülmüştür.

Çizelge 11. Dışsal motivasyon-Dış düzenleme alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p
5. Sınıf	279	19,186	6,437	3	2,476	.060
6. Sınıf	271	18,317	6,175			
7. Sınıf	268	19,762	6,167			
8. Sınıf	194	19,123	6,004			

DM alt boyutu için öğrencilerin kayıtlı oldukları sınıf düzeyi açısından ortalama puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 12. Belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p
5. Sınıf	279	23,175	6,530	3	1,971	.117
6. Sınıf	271	22,494	6,694			
7. Sınıf	268	22,884	6,851			
8. Sınıf	194	21,716	6,855			

BDM alt boyutu için öğrencilerin kayıtlı oldukları sınıf düzeyi açısından ortalama puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 13. Belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutuna ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p	Fark
5. Sınıf	279	7,258	5,974	3	14,444	.000	1-4
6. Sınıf	271	7,756	5,894				2-4
7. Sınıf	268	8,070	6,089				3-4
8. Sınıf	194	10,902	7,405				

MO alt boyutu için 8. sınıfta kayıtlı öğrenciler ile 5, 6 ve 7. sınıfta kayıtlı öğrenciler arasında 8. sınıfta kayıtlı öğrencilerden yana anlamlı farklılık bulunmuştur.

Çizelge 14. Akademik motivasyon ölçeğinin geneline ilişkin veriler

Sınıf Düzeyi	N	Ort	ss	sd	F	p	Fark
5. Sınıf	279	131,702	35,631	3	2,855	.036	1-2
6. Sınıf	271	124,184	34,001				
7. Sınıf	268	127,313	35,095				1-4
8. Sınıf	194	123,809	33,813				

Akademik motivasyon ölçeği için 5. sınıfta kayıtlı öğrenciler ile 6 ve 8. sınıfta kayıtlı öğrenciler arasında 5. sınıfta kayıtlı öğrencilerden yana anlamlı farklılık bulunmuştur.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ortaokul öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelendiği bu araştırmada;

- “İçe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu,

- “Motivasyonsuzluk” alt boyutunda eğitimlerini devlet okulunda gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu,

- “Bilmeye yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile diğer tüm sınıf düzeylerindeki öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 5. sınıf öğrenciler lehine olduğu,

- Yine “bilmeye yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 6. sınıf öğrenciler ile 8. sınıf öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 6. sınıf öğrenciler lehine olduğu,

- “Başarıya yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6 ve 8. sınıf öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 5. sınıf öğrenciler lehine olduğu,

- Yine “başarıya yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 8. sınıf öğrenciler ile 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 5 ve 7. sınıf öğrenciler lehine olduğu,

- “Uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile diğer tüm sınıf düzeylerindeki öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 5. sınıf öğrenciler lehine olduğu,

- “İçe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutunda 6. sınıf öğrenciler ile 5 ve 7. öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 5 ve 7. sınıf öğrenciler lehine olduğu,

- “Motivasyonsuzluk” alt boyutunda 8. sınıf öğrenciler ile diğer tüm sınıf düzeylerindeki öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın 8. sınıf öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

- Öğrencilerin BİLSEM’e kayıtlı olma durumlarına göre akademik motivasyon düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara göre değerlendirildiğinde kız veya erkek öğrenciler arasında akademik motivasyon düzeyleri arasında dikkate alınır düzeyde farklılık olmadığı söylenebilir. Sadece erkek öğrencilerin “içsel motivasyon” düzeylerinin kız öğrencilerden biraz daha düşük olduğu yorumu yapılabilir. Başaran vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada

içsel motivasyon düzeyinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmazken “içe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca İnel-Ekici vd. (2014) ile Türkyılmaz vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da akademik motivasyon düzeyinin kız öğrencilerden yana anlamlı farklılık sergilediği ifade edilmiştir. Çalışmalardan elde edilen bu sonuçlar genel anlamda araştırmayı destekler nitelikte olmuştur.

Ayrıca devlet okullarında okuyan öğrencilerin motivasyon düzeyleri özel okulda okuyan öğrencilerden daha düşük olarak ifade edilebilir. Bu noktada özel okulların öğrenci sayılarından kaynaklı olarak yürüttükleri bireysel rehberlik çalışmalarının ve öğrenci takibinin etkili olduğu düşünülebilir. Başaran vd. (2022) ile Türkyılmaz vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda kayıtlı okul türüne göre akademik motivasyon düzeyinde anlamlılık olmadığı ifade edilmiştir. Oluşan bu farklılığın araştırmada örneklem grubunun farklılığından ve daha fazla bireyden oluşmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise tüm motivasyon düzeylerinde 5. sınıfta kayıtlı öğrencilerin motivasyon düzeylerinin üst sınıflarda kayıtlı öğrencilerden daha fazla olduğu yorumu yapılabilir. Bu durumla ilgili olarak ilkokuldan ortaokula yeni geçmiş öğrencilerin yeni bir okul ve ortamdaki kaynaklı olarak daha istekli ve ilgili oldukları söylenebilir. Bir diğer bulgu ise 8. sınıfta kayıtlı öğrencilerin motivasyon düzeylerinin diğer sınıflarda kayıtlı öğrencilerden daha az olduğudur. Bu durum sınav kaygısının motivasyonu da olumsuz yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Ölçek geneli düşünüldüğünde 5. sınıfta kayıtlı öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin 6 ve 8. sınıflarda kayıtlı öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Akandere vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaş ilerledikçe akademik motivasyon düzeyinin düştüğü ifade edilmiş ve bu durum Türkyılmaz vd. (2022) tarafından yapılan çalışma ile de desteklenmiştir. Benzer sonuçlar araştırmada da elde edildiğinden sonuçların birbirini desteklediği ifade edilebilir.

Gerçekleştirilen araştırma sonucunda;

- Kız veya erkek öğrenci olarak ayırmadan okullarda yürütülen kaygı çalışmalarının artırılmasının,

- Özellikle devlet okullarında yürütülen öğrenci takip çalışmalarının daha aktif hâle getirilmesinin,

- Sınıf düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin arttığı unutulmadan her sınıf düzeyi için farklı kaygı türü çalışmalarının yapılması ve özellikle 8. sınıf öğrencileri için sınav kaygısı çalışmalarının yapılması,

• Öğrencilerin motivasyon düzeylerinin arttırılması için örnek kişiler ile okullarda söyleşiler düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca elde edilen sonuçların akademik motivasyon çalışan eğitimciler tarafından değerlendirilerek motivasyon düzeyinin arttırılması konusunda yapılacak çalışmalarda kullanılabileceği düşünülmektedir. Akademik motivasyonun düşük olma nedenlerinin derinlemesine inceleneceği nitel araştırmalar yürütülebilir.

KAYNAKLAR

- Akandere, M., Özyalvaç, N.T., Duman, S. (2010). "Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu lisesi örneği)". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24: 1-10.
- Alderman, M. K. (2004). *Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning* (İkinci Baskı): Lawrence Erlbaum Associates Publishers. New Jersey-USA.
- Baltacı, A. (2018). "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme". Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1): 321-274.
- Başaran, E., Kamak, Z., Uzunosmanoğlu, H., Çelebi, F., Erbir, M. A., Yiğit, H., Çalışkan Başaran, E. (2022). "Investigation of Academic Motivation Levels of Secondary School Students in Terms of Different Variables (İstanbul Example)". *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 12(3): 245-258.
- Eggen, P., Kauchak, D. (2001). *Educational Psychology*. (5. Baskı): Merrill Prentice Hall. Upper Saddle River-USA.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education* (6th ed.): McGraw-Hill. New York-USA.
- İnel-Ekici, D., Kaya, K., Mutlu, O. (2014). "Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi: Uşak ili örneği". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1): 13-26.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Nobel Akademi*. Ankara-Türkiye.
- Linnenbrink, E. A., Pintrich, P. R. (2002). "Motivation as an enabler for academic success". *School Psychology Review*, 31: 313-327.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2019). "Bilim ve sanat merkezleri yönergesi". Erişim adresi: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf. Son Erişim Tarihi: 30.12.2023.
- Pintrich, P. R., Schunk, D. H. (2002). *Motivation in Education: Theory, research, and applications* (2. Baskı): Prentice Hall. New Jersey-USA.
- Ratelle, C.F., Guay, F., Vallerand, R.J., Larose, S., Senécal, C. (2007). "Autonomous, controlled, and amotivated types of academic motivation: A person-oriented analysis". *Journal of Educational Psychology*, 99(4): 734-746.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme Teorileri, Eğitimsel Bir Bakışla* (Çev. M. Şahin): Nobel. Ankara-Türkiye.
- Slavin, R. E. (2006). *Educational Psychology Theory and Practice* (Sekizinci Baskı): Pearson. Boston-USA.
- Sternberg, R. J., Williams, W. M. (2009). *Educational Psychology* (İkinci Baskı): Pearson. New Jersey-USA.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th Edn): Pearson. New Jersey-USA.
- Türkyılmaz, F., Doğan, S., Terkeş Doğan, N., Ekinci, F., Akdemir, H., Özkan, M. U., Yeter, Ç. (2022). "Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Şırnak Örneği)". *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 12(2): 163-176.
- Vallerand, R.J., Pelletier, L.G., Blais, M.R., Biere, N.M., Senécal, C., and Vallières, E.F. (1992). "Intrinsic, extrinsic, and amotivational styles as predictors of behavior: A prospective study". *Journal of Personality*, 60(3): 599-620.
- Yazıcı, H., Altun, F. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin İçsel ve Dışsal Motivasyon Kaynakları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6): 1241-1252.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı): Seçkin Yayıncılık. Ankara-Türkiye.
- Yurt, E., Bozer, E.N. (2015). "Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması". *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3): 669-685.